

de fractie van D66 in de schriftelijke voorbereiding meermalen aangesneden punt van de minimumverblijfsruimte. Natuurlijk, in de marktsector zal die vanzelf wel wat groter worden. De zaak moet verkoopbaar blijven en maatschappelijk aanvaardbaar. Zou juist om dat laatste — de maatschappelijke aanvaardbaarheid — de eis van een grotere verblijfsruimte niet veiligheidshalve per subsidieverordening voor de sociale sector kunnen worden gesteld? Aan de herziene Woningwet kunnen wij geen argumenten ontleen waarom dat niet zou mogen. De staatssecretaris zal zo'n verbod, als hij dat nodig vindt, ons inziens echt expliciet in het Besluit woninggebonden subsidies moeten regelen en vervolgens niet met deze Kamer in eerste instantie maar met de andere de discussie moeten aangaan over de vraag of hij dat verbod terecht heeft opgenomen.

Het tweede punt van consensus luidt: "de eisen", te weten die uit de subsidieverordening, "dienen functioneel te zijn ten opzichte van de beleidsdoelstelling van het subsidie-instrument (bijvoorbeeld prijs/kwaliteitsverhouding, huurklasse en woningtype kunnen op basis van een volkshuisvestingsplan in de subsidieverordening worden geregeld)". Hier is natuurlijk onhelder, wat de betekenis is van "functioneel ten opzichte van de beleidsdoelstelling van het subsidie-instrument". Daar laat zich met gemak nog wat meer bij bedenken dan hetgeen er achter "bijvoorbeeld" volgt. Maar daarom staat dat woordje "bijvoorbeeld" er wellicht ook.

Vervolgens staat er in de brief: overeenkomstig deze basisgedachten zal de VNG een positieve lijst opstellen van subsidievoorwaarden die gemeenten kunnen stellen. Het is overigens de vraag of er negatieve lijsten bestaan. Dit is evenwel niet van belang. Wel vragen wij ons met het NCIV, dat ons zijn zorgen bij brief van 21 augustus deelachtig maakte, af wat hiermee bedoeld wordt. Nogmaals, wij willen hier geen richting wijzen. Dat willen wij graag aan de Tweede Kamer overlaten. Wel willen wij helderheid bepleiten. Bovendien willen wij ervoor pleiten om geen zaken op te hangen aan de nieuwe Woningwet die naar onze mening niet door die wet gedragen kunnen worden, maar die gedragen zullen moeten worden door expliciete bepalingen in het Besluit woningge-

bonden subsidies. Op zichzelf kan dit niets bevatten wat in strijd is met die wet, maar het kan wel zaken regelen, waarin die wet onzes inziens op geen enkele manier expliciet voorziet. Ik denk hierbij aan de soort subsidievoorwaarden die gesteld zou mogen worden.

Het NCIV verzoekt ons, twee vragen aan de staatssecretaris voor te leggen. De staatssecretaris heeft die vragen al twee keer gehoord. De eerste vraag geef ik in verkorte versie weer: aan welke aanvullende kwaliteitseisen op grond van artikel 168 Gemeentewet moet gedacht worden en langs welke weg zullen die gesteld worden? Wij menen — en dat is, zoals wij al eerder hebben aangegeven, juist het grote manco van deze zaak — dat deze vraag niet beantwoord kan worden, althans niet zodanig dat ook maar iemand daar wat aan heeft. De praktijk en wellicht de rechter of de Kroon met haar vernietigingsrecht zullen het moeten uitwijzen. Wij nemen aan dat de staatssecretaris het daarmee eens is.

De tweede vraag luidt: welke plaats is er daarnaast weggelegd voor functionele kwaliteitseisen in een subsidieverordening? Die vraag kunnen wij ook niet beantwoorden, al was het maar omdat wij niet weten wat functionele kwaliteitseisen zijn of geneigd zijn om dat begrip ruimer te interpreteren dan de staatssecretaris dat deed, zij het na het woordje "bijvoorbeeld". Ook hij liet dus wellicht nog wat ruimte.

Mijnheer de voorzitter! Zoals gezegd, willen wij vanwege de plaats die onze Kamer in dit proces behoort in te nemen, geen bepaalde richting bepleiten op dit punt. Wel willen wij graag een volkomen helderheid. Die is naar ons idee ten detrimente van de woningcorporaties in deze consensus niet te ontwaren.

Mijnheer de voorzitter! Ik kom bij een laatste punt van kritiek, namelijk de ontvankelijkheidsverklaring, zoals geregeld in artikel 47. Dat lijkt een prima bepaling. Na verloop van enige tijd kan de aanvrager er immers zeker van zijn dat zijn aanvraag in behandeling genomen wordt. Er zitten echter bijzonder gevaarlijke kanten aan. Daarvoor hebben wij bij de schriftelijke voorbereiding ook de aandacht gevraagd. Als het gemeentebestuur immers te laat ontdekt dat bepaalde gegevens ontbreken, kunnen deze op dat ogenblik niet meer van de aanvrager geëist worden. Maakt het ontbreken van die

stukken desalniettemin weigering van de bouwvergunning onontkoombaar, dan kan dat onzes inziens alleen via kronkelredeneringen die bij de rechter misschien geen stand houden. Alweer! Te hopen valt natuurlijk dat gemeentebesturen deze eerste fase zeer serieus nemen om zich latere ellende te besparen. Wij weten echter niet zeker of dat ook zal gebeuren.

Er dreigen door dit voorstel nogal wat ongelukken. Er dreigt op een centraal punt — wij denken dan aan de aanvullende gemeentelijke verordenende bevoegdheid — grote onduidelijkheid. Zekerheid dat die dreiging realiteit wordt, hebben wij niet. Dat hebben wij al diverse keren aangegeven in ons betoog. In zoverre, maar dan ook alleen in zoverre kan de staatssecretaris terecht begrepen hebben dat wij geneigd zijn om het voorstel het wat ons betreft zeer onbevredigende voordeel van de twijfel te geven. Wij willen ons echter, gehoord hebbend de beantwoording van de staatssecretaris, nog beraden op die beslissing.

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de heer Pitstra en ik moet erbij vermelden dat het zijn maidenspeech betreft, hoewel hij hierop al een voorschot heeft genomen op 2 juli jongstleden.

□

De heer **Pitstra** (Groen Links): Mijnheer de voorzitter! Bij de keuze van mijn maidenspeech dacht ik dat de Woningwet een eenvoudige klus zou zijn voor een ex-gemeenteraadslid die veel van zijn tijd in volkshuisvestingszaken heeft gestoken. Nu kan ik niet overzien hoe de complexiteit van deze wet zich verhoudt tot andere, maar mij moet van het hart dat dit wetsvoorstel, dat voer bleek te zijn voor juridische discussies op duizelingwekkend niveau, mij de nodige hoofdbreken heeft gekost. Ironisch in dit geheel vind ik, dat dit complexe wetsontwerp de bedoeling had om te dereguleren. Dan kom ik meteen op een hoofdbezwaar van de fractie van Groen Links. Deregulering was het ideologisch stokpaardje van het eerste kabinet-Lubbers. Met name de VVD zwengelde dit sterk aan. De visie erachter, die af en toe ook in de stukken opduikt, is die van een ontlasting van de maatschappij van een te zwaar drukkende en

kostbare publieke sector. De overheid zou moeten terugtreden of nog slechts voorwaarden moeten scheppen. De milieucrisis was nog niet ontdekt en bijvoorbeeld mevrouw Smit-Kroes was nog voor het particuliere gaspedaal.

Dit ideologisch, onzes inziens kreupele stokpaard is gaandeweg de parlementaire rit weliswaar aangestast, maar is nog steeds aanwezig in het onderhavige wetsvoorstel. Zo staat in de memorie van antwoord dat vermindering van de regeldruk belangrijker wordt gevonden dan het bewerkstelligen van gewenste ontwikkelingen, laat staan dat er met deze wet, dit instrument, actief gewerkt kan worden aan het bewerkstelligen van gewenste ontwikkelingen. Groen Links is niet voor die terugtrekkende overheid, maar voor een actieve en sturende overheid die slagvaardig en klantvriendelijk opereert en die vooral maatschappelijke problemen oplost. Bij die maatschappelijke problemen denken wij niet in de eerste plaats aan bouwbedrijven of aan architecten die erover klagen dat zij hun schitterende plannen niet snel genoeg kunnen realiseren. Wij denken daarbij vooral aan de energiebesparing die nodig is om het broeikaseffect tegen te gaan, aan de problemen van de geluidshinder door te slappe regels, zoals recentelijk in een publikatie van de Nederlandse stichting geluidshinder is aangekaart. In de stapel papieren die je wekelijks ontvangt, zit soms wel eens een leuke brochure. In dit verband denken wij ook aan het duurzaam en milieuvriendelijk bouwen, waar de staatssecretaris trouwens een aardige nota over heeft geschreven, die verder overigens niet in regelgeving wordt vertaald. Wij denken ook aan de toekomstige gebruikswaarde van woningen, waarbij de steeds langer wordende Nederlander — waar de VVD op heeft gewezen — slechts een tot de verbeelding sprekend voorbeeld is. En dit vanuit de visie dat wonen een sociaal recht is van iedereen en dat het van belang is voor de hele maatschappij. Ik noem nog een aantal belangrijke maatschappelijke problemen waar wij in dit verband aan denken. Het tegengaan van het gebruik van tropisch hardhout om de regenwouden te sparen. Het verbod op CFK om de ozonlaag te redden. De noodzakelijke waterbesparing om verdroging tegen te gaan. De

toegankelijkheid van woningen voor gehandicapten.

Alleen op het punt van het selectief slopen breekt deze benadering, helaas zeer partieel, bij de regering door. Het wetsontwerp ademde ook de geest van angst voor regulerende gemeentes die zich te buiten gaan aan wildgroei. Ik vind dit een onzinnige benadering. Daarin onderscheidt mijn fractie zich ook van de fracties van D66 en van de PvdA. Wat is erop tegen dat bijvoorbeeld de gemeente Schiedam via bestemmingsplannen regelt dat er geen nieuwbouwwingen mogen worden gebouwd die meer dan 800 m<sup>3</sup> gas verbruiken? Wat is erop tegen dat sommige gemeentes, omdat de grondwaterstand in die gemeentes hoog is, in de bouwverordening eisen dat er een laag van 30 cm schoon zand in de kruipruimtes ligt? Wat is erop tegen dat gemeentes wel het gebruik van tropisch hardhout terugdringen, terwijl de rijksoverheid op dit punt een slap standpunt inneemt? Mogen gemeentes dan geen bijdrage leveren aan het oplossen van die maatschappelijke, politieke vraagstukken? Natuurlijk, het zou veel mooier zijn als dit meteen door de regering landelijk werd overgenomen. Dat zou veel meer zoden aan de dijk zetten, maar de geschiedenis leert dat verandering van regelgeving vaak moet beginnen op decentraal niveau, waar men meer met de neus op de problemen gedrukt wordt. En in plaats van te zeuren over gemeentes die het Bouwbesluit dreigen "op te tuigen" en te jammeren over het berucht geworden PvdA/CDA-amendement, waarin gemeentelijke regelgeving meer mogelijk wordt gemaakt — wat ons betreft had dit in artikel 8 van de bouwvergunning kunnen worden opgenomen, maar kennelijk was dat politiek niet haalbaar — vind ik het schandelijk dat de regering deze gemeentelijke regelgeving met betrekking tot tropisch hardhout verbodt. Dit was ook weer zo'n herkenbare inbreng van de PvdA en haar minister Dales in deze regering. Net als nu bij de WAO, werden toen de lokale achterban en de milieu- en Derde-Wereldbeweging in de steek gelaten.

Natuurlijk moet achterhaalde regelgeving op haar tijd opgeruimd worden. Er zijn met dit wetsontwerp ook een aantal spinnewebben verwijderd, zoals op de valreep het Schuilplaatsenbesluit met het oog op

de oorlogsomstandigheden, dat de illusie koesterde dat je iets kunt doen tegen de gruwelijke gevolgen van een atoombomb via een besluit voor woningwetwoningen.

Menig spinneweb bleef echter hangen. Wat te denken van artikel 46, lid 8, waarin de inspecteur op de hoogte gesteld moet worden van de plaatsing van woonketen in een gemeente? Alsof de mensen bij overlast van een bouwkeet niet zelf in het geweer komen. Een gemeentebestuur dat enigszins electoraal gevoelig is — en dat zijn de meeste gemeentebesturen — onderneemt dan wel iets. En als de bouwkeet niemand hindert, wat moet de inspecteur dan met zo'n formulier?

Voorzitter! Het uitgangspunt van deze wet deugt niet: niet het oplossen van maatschappelijke en praktische problemen stond centraal, maar de ideologie en vooral de belangen van het bedrijfsleven. In onze visie moeten bouwbedrijven en projectontwikkelaars juist aan banden gelegd, gecontroleerd worden. Je zou ze kunnen zien als dienstverleners voor gebruikers, voor bewoners, voor de maatschappij. Hun eenzijdige doelstellingen — maximalisering van de rendementen — staan vaak op gespannen voet met volkshuisvestingsdoelstellingen. Het onderzoek van de Vereniging Eigen Huis dat de staatssecretaris ongetwijfeld kent, waaruit blijkt dat een groot gedeelte van de nieuwbouwwoningen ernstige gebreken vertoont, is hier een fraai actueel voorbeeld van. Zijn de bewoners van premie-A-woningen gebaat bij mijn wetsvoorstel? Verdient het bedrijfsleven dat zo bouwde de deregulering in hun belang wel? Dat zou de staatssecretaris zich vaker moeten afvragen.

Wij vinden het een gotspe dat met deze Woningwet, niet "wezenlijk getornd wordt aan de bedoelingen van de Woningwet van 1901". Die wet had tot doel, via de overheid, via de wetgeving de bevolking in de krotten te beschermen tegen de mensonterende woontoestanden. Toegegeven, de toenmalige SDAP zag die wet als een hervormingsactiviteit van de heersende klasse, vooral bedoeld om te voorkomen dat zij zelf slachtoffer werd van besmettelijke ziektes. Afgezien van mogelijke kritiek op deze beoordeling — men vreesde ook de opkomende arbeidersbeweging — had de Woningwet van 1901 echter zeker niet ten doel om tot deregulering te komen, maar om

de bevolking via regelgeving en wetten te beschermen tegen speculanten, bouwbedrijven en huisjesmelkers.

Nu zijn de woonomstandigheden natuurlijk niet meer te vergelijken met die in 1901. Het moge waar zijn dat volgens het SCP de woningproblematiek niet meer als een hoofdprobleem door de bevolking wordt gezien. Het blijft toch een politieke opgave om voor die mensen die niet over een goede woning beschikken — en dat zijn er toch nog steeds erg veel — of die, gezien hun inkomen, te veel moeten betalen aan stijgende woonlasten en daardoor moeten bezuinigen op primaire levensbehoeften — waarbij je ook kunt denken aan studenten die de helft van hun veel te lage studiefinanciering moeten wegdragen voor een lullig kamertje — het woonpeil te verhogen en dit als een vorm van beschaving te zien. In dit zelfde onderzoek van het SCP werd het milieuprobleem trouwens als grootste probleem gezien en nogmaals, vanuit de woningbouw valt hier een forse bijdrage aan te leveren, maar dan moet er wel een andere Woningwet gemaakt worden. Belangrijk bij dit alles is natuurlijk ook dat de overheid sterk bezuinigt op volkshuisvestingssubsidies, waarbij zij hardnekkig de subsidies aan de villabewoners via de fiscale regeling buiten beschouwing laat. Dit noemt men dan geen subsidie, althans, staatssecretaris Van Amelsvoort blijft dit beweren.

Deze bezuinigingen zullen, gecombineerd met de minimale normen van het Bouwbesluit voor woningwetwoningen, natuurlijk wel tot verlaging van de kwaliteit leiden, alle geruststellende woorden van de staatssecretaris ten spijt. In de literatuur schrijven De Vreeze en Batjes het als volgt: "Bij tegenvallende aanbestedingsresultaten en bij verdere verlaging van beschikbare budgetten is verdere verkleining van het oppervlak te verwachten: kleinere balkons, kleinere bergingen, kleinere kamers". Dit gebeurt ook al in de praktijk met de tegenvallende aannemingsresultaten. Het is een merkwaardige redenering waar de regering mee komt aanzetten: dit is weliswaar het minimale kwaliteitsniveau, maar het maatschappelijk geaccepteerde niveau moet veel hoger liggen. Om een hoog niveau te halen, stellen wij lage doelstellingen, of zoiets. Op het Bouwbesluit komen

wij later nog terug, maar ik wil er toch een vraag over stellen. Zit men bij aannahme van deze Woningwet impliciet vast aan het Bouwbesluit? De fractie van D66 gaat hiervan uit. Ik ging er niet van uit.

De brieven van het NCIV en de BNA zijn al uitgebreid aan de orde geweest. Ik was het niet eens met de brief van het NCIV. Het lijkt mij dat een regelende bevoegdheid van gemeenten mogelijk moet zijn. Uit de brief van de BNA wil ik in ieder geval enkele woorden aanhalen over niet-woongebouwen. De bond heeft de stelling dat met het nieuwe Bouwbesluit alles vastloopt, dat het onwerkbaar wordt en dat het Bouwbesluit ontgeld raakt in plaats van geregeld. Ik ben wel eens voor wat ontregeling, maar in dit geval toch niet. Ik vraag de staatssecretaris graag om een reactie op deze passage uit de brief van de BNA.

Ik moet eerlijk toegeven dat er soms sprake is van een dilemma. Niet elke bewoner hoeft dat handwasbakje op het toilet, een geiser boven de afwasbak, een toilet in het huis of een douche. Oudere mensen willen die stinkerij — zo noemen zij dat dan — niet in het huis. Soms is die nodige overheidsbescherming een te knellend harnas geworden voor mondige en zelfbewuste woonconsumenten. Bij kraakpanden heb ik er vaak voor gepleit, de normen te versoepelen voor bijvoorbeeld een geluidswerend wandje, of niet iedereen een sanitaire unit op te leggen. En in het grootste kraakpand van Nederland, het ORKZ, heeft men vanwege de hoge kosten de lift eruit gehaald, terwijl de oppervlakte veel groter is dan de door de staatssecretaris gestelde 4000 vierkante meter. Maar deze deregulering van onder op, op basis van de woonwensen van de bewoners zelf, dient heel andere doeleinden en kan via een klantvriendelijk vrijstellingsbeleid van de lokale overheid, die wel een minimumkwaliteitsniveau kan hanteren — ook in kraakpanden kunnen bijvoorbeeld geen losliggende elektriciteitsdraden worden geaccepteerd — prima worden geregeld. In het algemeen is democratisering de sleutel voor dat dilemma. Ik denk bijvoorbeeld aan maatwerk bij renovaties.

Men vindt dat het de functie van de Eerste Kamer is om te waken tegen de waan van de dag. Welnu, men zal begrijpen dat de dereguleringswaan van dit wetsontwerp, een dereguleringsdogma dat via sterke

centralisatie de decentralisatie om zeep heeft geholpen, ons heeft genoopt tot een kritische benadering over de filosofie. In Oost-Europa hunkert men naar de vrije markt van West-Europa, maar je zou hun ons Bouwbesluit eens moeten voorhouden. Ik zei al dat gaande de rit van de parlementaire behandeling veel van die waan is geschrapt. Ik weet niet of dat kwam door een wisseling van de politieke samenstelling van de regering. Deze staatssecretaris is er ook nog na de wisseling. Hij kan hier misschien iets over vertellen. Opeens werden allemaal amendementen overgenomen van het CDA en de PvdA. Men kan echter zeggen dat een aantal spoken al is geschrapt.

Er blijft gelukkig welstandstoezicht. Het moet mij echter van het hart dat wij even de wenkbrauwen hebben gefronst toen wij lazen dat een van de voorgangers van Groen Links zich door de VVD op sleeptouw had laten nemen om de welstand af te schaffen. Natuurlijk zit er een subjectief moment in die welstand, maar dat subjectieve moment — de heer Spier kan dat beamen — zit ook bij de architecten die hun eigen tekeningen altijd zo prachtig vinden en vaak niet zo geneigd zijn om zich met hun ontwerpen hoffelijk te tonen tegenover de buurman, zoals ik laatst las in een verslag van een welstandscommissie van een grote gemeente in het noorden des lands. De gemeente Maastricht bijvoorbeeld laat zien dat met een keihard welstandstoezicht jarenlang systematisch oprukkende reclameborden in de binnenstad aan banden gelegd konden worden en de oude binnenstad, zoals in vele andere steden wel het geval was, niet konden verpes-ten.

Ook met de term "gevoelige gebieden en steden" kan ik niet zoveel. Je moet het als stadsbestuurder maar durven om delen van de stad tot ongevoelig gebied te verklaren. Industrierelreinen worden bijvoorbeeld wel eens genoemd. Hebben mensen die daar dagelijks werken of de eenzame fietser die erdoorheen rijdt, er geen recht op dat deze vaak onherbergzame gebieden wat menselijker worden gemaakt en met wat meer aandacht worden bebouwd?

Ook de driedeling — bouwplichtig, meldplichtig en vrije bouwwerken — willen wij net als vele anderen veranderen in een tweedeling. De

categorie meldplichtigen kan er wat ons betreft uit.

De negatieve houding van de staatssecretaris jegens gemeenten — het is toch bekend dat procedures veel te lang duren en je moet geen premie op stilzitten inbouwen — heeft geleid tot een felle discussie over de fictieve vergunning, die zelfs in strijd met bestemmingsplannen verleend moest worden. Gelukkig is de staatssecretaris op het laatst van de rit wat bekeerd en zijn allerlei onverkwikkelijke toestanden, waarbij gemeenten tegen de eigen fictieve vergunning in AROB-beroep konden gaan, voorkomen via een wijziging op de Wet op de ruimtelijke ordening. Het zou beter geweest zijn als dit element eruit was gehaald. Ook in dit geval klopt de filosofie niet. Het is namelijk niet bewezen dat gemeenten zo traag zijn. Als zij zo traag zijn, zijn zij dat misschien wel terecht.

Als de gemeenten traag werken, als het gemeentelijke apparaat niet klantvriendelijk en slagvaardig opereert, is er altijd nog de lokale democratie om dit probleem aan te kaarten. Die klagende bouwers hebben vaak voldoende politieke geestverwanten in de gemeenteraden om dit punt aan de orde te stellen. Hetzelfde geldt voor woningbouwverenigingen of bewonersorganisaties die soms ook belang hebben bij snelheid. Mijn ervaring is dat een dergelijke benadering werkt. Een wettelijke dwangbepaling van drie maanden was hiervoor niet nodig geweest.

Het is wel merkwaardig, zoals ook de fractie van D66 opmerkte, dat de regering met dubbele maten meet. Terwijl zij het gemeentebestuur wil vastpinnen op keiharde termijnen — drie maanden — komt zij bij een verzoek om vrijstelling bij het gebruik van innovatieve materialen niet met een termijn over de brug. Dan is er opeens geen sprake meer van "een premie op stilzitten" van de Haagse bureaucratie. Kennelijk is het nog altijd gemakkelijker om anderen de les te lezen.

In mijn algemene beoordeling gaf ik al aan, dat deze Woningwet niet tot doel heeft gehad, actuele maatschappelijke vraagstukken effectief aan te pakken. De relatie met de milieuproblematiek is zwak en moeizaam. Een goed voorbeeld is de norm voor energiebesparing bij nieuwbouw, die veel hoger kan liggen, zoals uit vele voorbeeldprojecten blijkt. Ik noem weer de

gemeente Schiedam, want die mag toch genoemd worden. Er worden gewoon geen nieuwbouwwoningen meer gebouwd die meer dan 800 m<sup>3</sup> verbruiken.

Schrijnend was het antwoord op de vragen van de CDA-fractie in de Tweede Kamer over de normen voor energiebesparing in de bestaande woningvoorraad. Daarin is het meeste te verdienen, want, zoals wij allemaal weten, jaarlijks wordt er niet veel aan de woningvoorraad toegevoegd. Ik noemde de term "verdienen". Ik bedoel daarmee in de eerste plaats verdienen ten behoeve van het milieu, maar ook op het gebied van de woonlasten. Ik citeer de memorie van antwoord, pagina 58: "Zouden deze voorschriften" (voor energiebesparing) "nu bij of krachtens het Bouwbesluit gelden voor bestaande woningen, dan zou naar onze mening een onaantvaardbare inbreuk worden gemaakt op verworven rechten." Welke verworven rechten worden hiermee bedoeld? Zijn dit de rechten van een huiseigenaar om een huis te verhuren waarin de bewoners "voor de KLM moeten stoken"? Is het het recht om energie te verspillen, terwijl bij de huidige aardgasprijs vrijwel alle projecten rendabel zijn?

Zo'n uitstekende opmerking van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, waarmee zij zoals gebruikelijk verder niets doet, zou ertoe moeten leiden dat in de Huurprijzenwet een regeling wordt opgenomen dat een woning nulpunten krijgt als zij niet is geïsoleerd. Zo'n prikkel voor de eigenaar zou gepaard moeten gaan met een plan van de rijksoverheid om met de lokale overheid en lokale energiebedrijven de totale woningvoorraad te isoleren. Met name in de particuliere woningvoorraad gebeurt veel te weinig. Een grootscheeps werkgelegenheidsproject, gericht op zinvolle overheidsinvesteringen, zou opgezet kunnen worden. Maar de regering neuzelt liever over "verworven rechten" in plaats van met een dergelijk plan te komen. Is de staatssecretaris bereid om met andere ministeries, zoals de ministeries van Economische Zaken en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, zo'n plan op te zetten? Het biedt een goede kans de sociale vernieuwing wat meer glans te geven...

Tot slot wil ik wat meer in het algemeen nog iets zeggen over de relatie met de milieuvergunningen. Het schijnt dat er in de literatuur al

twintig jaar op hoog niveau over dit onderwerp wordt gediscussieerd. De regering is met een wijziging gekomen die de coördinatie verbetert. Waarom werd het voorstel van professor Bomhoff niet overgenomen om een bouwvergunning te weigeren als deze niet aan de milieuvergunning voldoet? Waarom geldt het dogma dat een bouwvergunning slechts op zeer beperkte gronden geweigerd mag worden? Zelf heb ik dat dogma eens aan den lijve mogen ervaren toen juristen, uit angst voor een détournement de pouvoir, zoals zij dat noemen, stelden dat een kapvergunning van tachtig jaar oude bomen per se verleend moest worden omdat de bouwvergunning al was verleend en anders die kapvergunning de bouwvergunning tegenwerkte. De bouwvergunning had toch het primaat. Later waren andere juristen het daar helemaal niet mee eens, maar het kwaad was al geschied. Eigenlijk was niemand er gelukkig mee, behalve natuurlijk het bouwbedrijf. De vergunning moest worden verstrekt. De regering spookt steeds de kritiek van de bouwbedrijven door het hoofd dat gemeenten hen zo aan banden leggen en frustreren. Wat is er echter de afgelopen jaren in Nederland niet allemaal gebouwd! Het ene spiegelende kantoor na het andere is verschenen, ondanks die knellende banden, ondanks die betuttelende regelingen.

In het wetsontwerp wordt gesteld dat het bestemmingsplan boven de bouwvergunning gaat. Dat lijkt mij trouwens prima. Trekt men deze lijn echter door en stelt men dat bouwvergunningen ook geweigerd kunnen worden als zij niet aan milieuvergunningen voldoen? Dat leidt tot een wijziging van de terminologie waarin milieuvergunningen als discretionair worden omschreven — kennelijk heb je dan nog veel vrijheid — en bouwvergunningen als gebonden. Wat is erop tegen om een bouwvergunning te weigeren als je ziet dat het toch niet aan de Hinderwet zal voldoen?

Ten slotte wil ik nog een heel concrete vraag stellen. Kan een bouwvergunning nu wel of niet geweigerd worden als er geen afdoende onderzoek is geweest naar de schoonheid van de grond, en komen er nauwkeurige richtlijnen waaraan een schone-grondverklaring moet voldoen? In de memorie van antwoord wordt, weer naar aanlei-

ding van vragen van het CDA, op pagina 64 gezegd: "Dit betekent niet dat gemeenten verplicht zijn genoemde Leidraad (het tegengaan van bouwen op vervuilde grond) te volgen." Het is een leidraad, dus geen verplichting.

Weliswaar wordt de schone-grondverklaring getoetst, zie artikel 8, lid 2, sub c — en dat is positief — maar er worden geen spijkerharde garanties gevraagd dat deze wantoestanden, die enorm veel psychisch leed en financiële schade berokkenen, in de toekomst uitgesloten zijn. Een situatie als Lekkerkerk mag in Nederland nooit meer gebeuren. Dat wordt echter niet uitgesloten. Je kunt het bijna niet geloven, want als je een wet maakt om de problemen op te lossen, dan is dat toch een van de problemen die je moet oplossen. De bodem is wel vervuild, maar je moet toch kunnen voorkomen dat er op vervuilde grond wordt gebouwd. Zelfs als je niet meer gelooft in een sturende overheid, moet dat nog te regelen zijn.

Zelfs hier, bij een evident maatschappelijke misstand, lijkt de sturende overheid die soms zeer sluitende en gedetailleerde regelgeving nodig heeft, het te verliezen van het dereguleringspook dat gelooft in het sprookje van globale regels. Daarmee weet het particuliere initiatief wel raad, maar de grote maatschappelijke problemen worden er niet mee opgelost. Van Groen Links mag er een nieuwe Woningwet worden gemaakt die wel die problemen aanpakt.

**De voorzitter:** Ik wil de heer Pitstra graag als eerste gelukwensen met deze maidenspeech.

□

**De heer Veling (GPV):** Mijnheer de voorzitter! Ik moge beginnen met een persoonlijke observatie. Het kan blijkbaar heel verschillend gaan in het overleg tussen de regering en de Eerste Kamer. Dit is het tweede plenaire debat waaraan ik deelneem. Het eerste was de gesmoorde dialoog over het huurwaardeforfait op 2 juli jongstleden; het tweede is vandaag: de gedachtenwisseling over de Woningwet.

Er is een overeenkomst. De behandeling van beide wetsvoorstellen bewijst dat de Eerste Kamer een eigen functie kan vervullen ten bate van de kwaliteit van de wetgeving.

"Kan" zeg ik. Maar er is ook een zeer opvallend verschil. In de nacht van 2 op 3 juli gunde de regering de Eerste Kamer geen ruimte om een overduidelijk kwaliteitsoordeel daadwerkelijk tot effect te brengen. Naar ik aanneem, is dat nu anders. Ik vind het belangrijker dat de discussie die gevoerd is en wordt over de herziening van de Woningwet, laat zien dat het ook anders kan. Ruimte voor werkelijk overleg komt de kwaliteit van de regelgeving ten goede. Daarbij zijn er dan, wat mij betreft, ook wel mogelijkheden om de voortgang van het wetgevingsproces niet te zeer te vertragen.

Graag zeg ik de staatssecretaris dank voor de uitvoerige antwoorden die hij in de schriftelijke voorbereiding heeft gegeven, en voor zijn constructieve opstelling ten opzichte van deze Kamer. Wat het laatste betreft, doel ik met name op de toezegging van de staatssecretaris om via een nieuw wetsvoorstel de mogelijkheid van een fictieve vergunning alsnog uit te sluiten in het geval dat voor het verlenen van de vergunning een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk zou zijn. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan een belangrijk bezwaar dat in deze Kamer is ingebracht.

Over het voorliggende wetsvoorstel maak ik graag nog enkele opmerkingen. Het zal niemand verbazen dat ik daarbij gebruik maak van de adviezen van mijn voorganger, de heer Van der Jagt. Er is op belangrijke punten veel goeds over het wetsvoorstel te zeggen. Uit het oogpunt van vereenvoudiging en vermindering van regelgeving — dat zijn mijns inziens belangrijke waarden — is de onderscheiding van bouwwerken waarvoor een vergunning is vereist, bouwwerken waarvoor een melding voldoende is en bouwwerken die zonder vergunning gebouwd mogen worden, een goede zaak. Het is ook een goede zaak dat op basis van dit wetsvoorstel één landelijk Bouwbesluit zal gelden. Het lijkt mij juist dat het belang van de deregulering het hier gewonnen heeft van het, ook grote, belang van de decentralisering.

Wat het belang van vereenvoudiging en vermindering van regelgeving betreft, is echter de bevoegdheid die de gemeenten behouden om aanvullende verordeningen uit te vaardigen, toch riskant. De staatssecretaris heeft het vertrouwen dat nieuwe wildgroei van regels voorko-

men kan worden. Kan hij nog nader aangeven waarop dit vertrouwen gebaseerd is?

Een ander punt: de GPV-fractie heeft in de schriftelijke voorbereiding gevraagd of, naar het oordeel van de staatssecretaris, gemeenten via hun bouwverordening of via hun aanvullende verordenende bevoegdheid een algemeen verbod op het gebruik van tropisch hardhout zouden mogen doen gelden. De staatssecretaris antwoordt dat hij zijn oordeel daarover opschort totdat de regering haar standpunt inzake tropisch hardhout heeft bepaald.

Te vragen blijft mijns inziens echter waarom hij niet toch op dit moment, in aansluiting bij het advies van de achtste afdeling van de Raad van State, wil uitspreken dat een gemeentelijke bouwverordening niet het geëigende instrument is voor een dergelijk verbod en dat zo'n verbod ook niet valt onder het begrip "huishouding van de gemeente". Zo'n uitspraak kan toch worden gedaan zonder dat een inhoudelijk standpunt is bepaald over de wenselijkheid van regels over het gebruik van tropisch hardhout?

Wie gaat dereguleren aanvaardt zekere risico's. Graag leg ik de vraag aan de staatssecretaris voor of de ruimte voor bouwers in spe zo hier en daar toch niet erg groot is. Ik heb het dan over het ontwerp-besluit meldingsplichtige bouwwerken. Ik vraag de staatssecretaris een reactie op de volgende twee punten, waarmee ik afsluit.

Ten eerste lijkt als uitgangspunt genomen te zijn dat bouwen achter de rooilijn minder problemen oplevert voor het aanzicht van een bebouwing. In het algemeen is dat toch niet juist. Een meldingsplichtig bouwwerk mag op zijerven worden gebouwd. Maar bij een zogenaamde open stroken-bouw, waarbij men vanaf de weg tussen de stroken kijkt, is een zijgevel net zo belangrijk als een voorgevel.

Ten tweede vraag ik of een gebouw van vijftig kubieke meter in een achtertuin, een meldingsplichtig bouwwerk, geen grote bezwaren kan opleveren voor bijvoorbeeld de buren. Het is interessant om even iets op te halen uit de discussie in de Kamer over de wijziging van de Wet op de ruimtelijke ordening in 1985. De toenmalige minister Winsemius verwees toen, in reactie op een vraag van de heer Van der Jagt, naar de Woningwet, die de bouwmogelijke-